

NÄTUNIVERSITETET

Nätburna programutbildningar inom vård, medicin, hälsa och omsorg

SEMINARIUM 21-22 MAJ 2003

RAPPORT MED FÖRSLAG ÖREBRO UNIVERSITET
OCH MYNDIGHETEN FÖR SVERIGES NÄTUNIVERSITET

ROLF ATTSTRÖM LISBETH DOMFORS MATS SJÖQUIST

KONTAKTINFORMATION: MYNDIGHETEN FÖR SVERIGES NÄTUNIVERSITET,
www.netuniversity.se, Adress Box 194, 871 24 HÄRNÖSAND, TELEFON 0611-34 95 00
RAPPORTEN ÄR SAMMANSTÄLLD AV ROLF ATTSTRÖM, LISBETH DOMFORS
OCH MATS SJÖQUIST, LAYOUT MARIE ZETTERLUND, HÄRNÖSAND NOVEMBER 2003

Förord

Allt fler kurser inom området vård, medicin, hälsa och omsorg ges som IT-stödd distansutbildning. Nätuniversitetet hade under sin första termin, hösten 2002 cirka 160 kurser inom detta område av totalt cirka 1300 kurser och hösten 2003 cirka 220 vårdkurser av totalt 2040 kurser. Det är dock få lärosäten som ännu hunnit påbörja hela programutbildningar.

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet har fått flera förfrågningar från studenter om detta. Önskemål har också inkommit om utbyte av kurser och bättre samverkan mellan lärosäten. Bland de problem som lyfts fram är brist på praktikmöjligheter och brist på nätburna utbildningsmoduler. Flera har efterlyst datorsimuleringar som komplement till såväl utbildning på distans som på campus. Myndigheten har till uppgift att bl a främja utveckling inom områden där IT-stödd distansutbildning saknas. Det kan gälla kurser och program med få sökande eller med sökande boende långt från campus. Det kan också gälla kurser och program som idag finns på campus men behöver bedrivas på distans också.

För att belysa utvecklingen inom nätburna utbildningar inom medicin, vård och omsorg arrangerade Myndigheten för Sveriges nätuniversitet tillsammans med Örebro universitet seminariet Nätburna programutbildningar inom vård, medicin, hälsa och omsorg 21-22 maj 2003 i Örebro. I seminariet deltog representanter från 22 lärosäten.

I föreliggande skrift presenteras referat från de olika programinslagen och gruppdiskussioner med förslag till framtida satsningar inom området nätburn utbildning inom vårdområdet. Myndigheten hoppas också att framöver kunna stödja en del av dess förslag. Det är dock inget som hindrar att enskilda lärosäten eller grupper av lärosäten snabbt tar egna initiativ och genomför dessa idéer på egen hand inom ramen för Sveriges nätuniversitet, oavsett om myndigheten har möjlighet att ekonomiskt stötta detta eller ej! Seminariet planerades och genomfördes av universitetsadjunkt Lisbeth Domfors, studierektor, Örebro universitet och docent Göran Petersson, handläggare vid myndigheten. Rapporten har

sammanställts av professor Rolf Attström, Malmö högskola, Lisbeth Domfors och professor Mats Sjöqvist, Uppsala universitet med stöd av Göran Petersson. Tack för denna insats!

Jag hoppas att rapporten blir en nyttig inspirationskälla för olika aktörer inom vårdutbildningsområdet och kan leda till ett ökat och förbättrat kurs- och programutbud.

Härnösand i oktober 2003

Mats Ericson, professor

Generaldirektör

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

Sammanfattning

Myndigheten för Sveriges Nätuniversitet arrangerade 21 och 22 maj 2003 i Örebro seminarium Nätburna program-utbildningar inom vård, medicin, hälsa och omsorg. Programmet innehöll rapporter från olika svenska utbildningar inom vård och omsorg som genomförts eller planeras genomföras helt eller delvis på distans. Genomgående framhöll föredragshållarna att distanskursers innehåll och genomförande skall tydligt förmedlas till kursdeltagarna. Denna information är avgörande för succé i distansutbildning. Vidare är konstruktiv återkoppling till de studerande viktig för utbildningens acceptans och de studerandes engagemanget i undervisningen. Formativa utvärderingar skall genomföras löpande under kurs som ges på distans. Inom vårdutbildningarna kan bristen på kliniska praktikplatser vara en barriär för utbildning per distans.

Uppbyggnad av kursmoduler rekommenderades för att underlätta återanvändning av material i en given kurs. Majoriteten av de redovisade kurserna använde problembaserat lärande som pedagogisk modell. Verktygen som användes för distansutbildning varierade och det framhölls att funktionerna i de olika verktygen i stort är ense. Vid diskussion i mindre grupper analyserades vilka behov och problem som finns vid nätburen utbildning inom vårdområdet.

En gemensam plattform för kontakten mellan lärare och studerande efterlystes. Vidare föreslogs en checklista för distansundervisning som generiskt angav viktiga aspekter vid flexibel utbildning. Sökbara databaser över resurser och resurspersoner för distansutbildning föreslogs som en viktig uppgift för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet att arrangera. Deltagarna gav uttryck för att de hade ett stort behov av att nätverk skapas för olika yrkesgrupper.

Nätverk bör också utvecklas för samordning av grundutbildning, specialistutbildningar, fördjupningskurser och magisterutbildning. I gruppdiskussioner analyserades också betydelsen av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet i relation till utvecklingen av distansutbildning i Sverige. Deltagarna konkluderade att Myndigheten för Sveriges nätuniversitet bör verka för att nätverk

skapas mellan olika yrkesgrupper och kompetenser. Vidare bör Myndigheten verka för rationell kompetensutveckling hos lärare och studerande i användning av information och kommunikations teknologi. Myndigheten kan också spela en avgörande roll för att skapa förståelse, hos beslutsfattare inom vård och omsorg, för de villkor som gäller vid flexibel utbildning. Utvärdering av seminariet "Nätburna programutbildningar inom vård, medicin, hälsa och omsorg" tyder på att utbyte av erfarenheter mellan lärare i distansutbildningar är viktiga för att skapa nätverk samt för att forma den flexibla utbildningen inom vård och omsorg i takt med utveckling av kunskaper, pedagogik och teknik.

Innehåll

Inledning / 8

Programinnehåll / 9

Programutbildningar på distans:
möjligheter och svårigheter /11

Inledning dag 1

Programutbildningar vid Örebro universitet

Vårdvetenskap och omvårdnad

Erfarenheter från distriktssköterskeutbildning

Receptarieprogrammet

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet
och dess satsning inom vårdområdet.

Vilka är problemen och hur ska de hanteras?/15

Inledning dag 2

Användarens situation och kvalitetskrav

Möjligheter och begränsningar vid nätburen utbildning

Sjuksköterskeutbildning med flexibel metodik

Handledare på nätet

Användning av kursmoduler

Arbetssterapiprogrammet

Gruppdiskussioner

1. Vilka behov och problem finns
vid nätburen utbildning inom vårdområdet? / 20

Behov av teknik

Behov av resurser

Behov av nätverk

2. Förslag till åtgärder / 22
Kommentar till gruppdiskussioner

Utvärdering av konferensen
“Nätburna programutbildningar” / 26

Deltagarförteckning / 31

Inledning

Vårdseminarium i Örebro

Tillsammans med Örebro universitet arrangerade

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet 21-22 maj

ett vårdseminarium i Örebro. Under seminariet redovisades problemområden och lösningar vad gäller IT-stödd/nätburen

utbildning. I smågrupper diskuterades problemen och lösningarna

mellan deltagarna. Syftet med dagarna har också varit att inspirera,

knyta kontakter och bilda nätverk. Myndigheten söker fånga upp

önskemål och förslag om åtgärder inom både programutbildningar

och kurser inom vårdområdet.

Nätburna programutbildningar inom vård, medicin, omsorg och hälsa 21-22 maj 2003, Örebro

Onsdagen 21 maj 2003

Lokal: Prismahuset, Hörsal P (HSP), Örebro universitet

15.00 Registrering, kaffe (Prismahusets entré)

Programutbildningar på distans: möjligheter och svårigheter
Moderator: Margareta Ehnfors

16.00 Välkomna Dag1!

Margareta Ehnfors, professor, prodekan, Örebro universitet

Programutbildningar vid Örebro universitet
Inledning och resurstöd, Lars Sandblom,
universitetsadjunkt, projektsamordnare

16.15 Vårdvetenskap och omvårdnad

Lisbeth Domfors, universitetsadjunkt, studierektor,
Örebro universitet

16.35 Erfarenheter från distriktssköterskeutbildning

Margareta Berglund, universitetsadjunkt, Lunds universitet

17.00 Bensträckare

17.10 Receptarieprogrammet

Anne-Christine Persson, Utvecklingsamordnare.
Kjerstin Lindmark, universitetssadjunkt, Linköpings universitet

17.30 Nätuniversitetet och dess satsningar inom vårdområdet

Göran Petersson, docent, specialistläkare, handläggare
Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

19.30 Middag, Harrys Restaurang, Hamnplan, Örebro

Nätburna programutbildningar inom vård, medicin, omsorg och hälsa 21-22 maj 2003, Örebro

Torsdagen 22 maj 2003

Lokal: Prismahuset, Hörsal P (HSP), Örebro universitet

- 8.30 Registrering (för sent anlända!)
Vilka är problemen och hur ska de hanteras?
Moderator: Göran Petersson
- 9.00 Välkomna Dag 2!
Prorektor Jens Schollin, professor Örebro universitet
- 9.15 Användarens situation och kvalitetskrav
Erfarenheter från tandläkarutbildning på distans.
Rolf Attström, professor Malmö Högskola
- 9.40 Möjligheter och begränsningar vid nätburen utbildning
Gunvor Lövgren, Med Dr, universitetslektor, Umeå universitet
Kerstin Reinholdsson, projektkoordinator, Umeå universitet
- 10.30 Vilka behov och problem finns vid nätburen utbildning inom vårdområdet? Gruppdiskussioner. Lokal: Grupprum
- 11.20 Redovisning, diskussion
Ordförande Rolf Attström. Rapportör Mats Sjöquist
- 12.00 Handledare på nätet
Annika Lindberg, universitetsadjunkt, Högskolan i Jönköping
- 13.20 Användning av kursmoduler
Mats Sjöquist, professor, Uppsala universitet
- 13.40 Arbetsterapiprogrammet
Cecilia Björklund, universitetsadjunkt, Luleå universitet
- 14.00 Förslag till åtgärder? Samverkan mellan lärosäten? Hur? Nätuniversitetets roll? Gruppdiskussioner. Lokal: Grupprum
- 15.15 Redovisning, diskussion
Ordförande Mats Sjöquist. Rapportör Rolf Attström
- 16.00 Sammanfattning, uppföljning, avslutning

Programutbildningar på distans: möjligheter och svårigheter

Inledning dag 1

Första dagen inleddes av Margareta Ehnfors, prodekan och professor i vårdvetenskap vid Örebro universitet. Professor Ehnfors poängterade i sin presentation att vård i framtiden kommer kraftfullt att placera patienten som person och patient i centrum för en teambaserad vård. Vården kommer att vara evidensbaserad och präglas av ett kontinuerligt krav på kvalitetsförbättring. Forskning och klinisk expertis tillsammans med patientens val kommer att vara vägledande för den vård som ges. Elektroniskt lättillgänglig patientjournal kombinerad med sökbara databaser kommer att användas för beslutstöd. (Health professional edu IOM 2003)

Programutbildningar vid Örebro universitet

Lars Sandblom projektsamordnare för distansutbildning och lärare i ekonomi vid Örebro universitet redovisade ett omfattande program för distans undervisning vid universitetet. Den senaste sammanställningen visade att under innevarande period genomfördes 61 fristående distanskurser med 2515 studerande. Dessutom gavs programutbildningar till arbetsterapeut, audionom, hörselvetenskap, sjuksköterska och socionom på distans. Utbildningarna genomfördes i samarbete med lärcentra på 50 orter. Projekt som stödjer lärare, 6 milj, (2 milj till projekt 4 milj till institutioner för att stödja lärare) har initierats och 150 lärare har genomgått kortare kurser i Bildhantering, WebCT, Videoteknik, Videokonferens samt Ljudteknik under året.

Ett mediacentrum har inrättats för IT pedagogisk utveckling. Detta center ger stöd till lärarna i teknik, pedagogik och administration av distanskurser. Aktuella tekniker och principer är att erbjuda synkron och asynkron kommunikation, administration av samarbete med lärcentra samt arrangera fysiska träffar och examination. Sandblom framhöll att framgångsfaktorer framför allt är

- Tydlig struktur -helhetsbild
- Genomarbetad tidsplanering
- Lättöverskådligt och relevant studiematerial
- Snabb feedback på studerande prestationer
- Begränsat antal lärare

Vårdvetenskap och omvårdnad

Lisbeth Domfors Örebro Universitet redovisade behovet av koppling till EU's regler inom sjuksköterskeutbildning. Hon framhöll att det finns ett växande behov av ett distansalternativ för programutbildningar inom vården. Detta har resulterat i att sjuksköterskeprogrammet nu ges på distans vid flera lärosäten. Här påtalades att planering och genomförandet för många präglats av en hel del svårigheter och problematik.

Domfors framhöll behovet av att dylika distansutvecklingsprojekt bör kunna ske mer nationellt i samverkan mellan lärosäten, med stöd och handledning från Sveriges nätuniversitet. Utifrån erfarenheter i Örebro ansåg Domfors bl.a. att det är problematiskt att samköra campus- och distansstudenter. Hon påpekade även att examinationformer och en anpassad pedagogik bör ägnas särskild uppmärksamhet.

Erfarenheter från distriktssköterskeutbildning

Margareta Berglund, universitetsadjunkt, Lunds universitet, presenterade specialistutbildning till distriktssköterska omfattande 50 poäng. Utbildningen har funnits sedan 1998 och genomförs delvis på distans, med stöd av LUVIT. Hon var osäker på vilken omfattning som fysiska träffar skall ingå men framhöll att den sociala kontakten med lärare och medstudenter är viktig för att skapa nätverk och gemenskap under en kurs för att minska avhopp från utbildningen. Distansutbildning har fungerat tillfredställande, särskilt vad gäller användning av diskussionforum och kursbibliotek.

Hon poängterade att det finns risk att man får konflikter mellan studenter som har avsatt olika mycket tid för studierna. Det tycks även finnas en tendens att man har fler studieavbrott bland manliga studenter, som också har svårare att komma in med arbetsuppgifter

i tid. Det poängterades även att arbetsbelastningen för lärarna blir mycket större vid distansundervisning än vid motsvarande campusundervisning.

Receptarieprogrammet

Anne-Christine Persson och Kjerstin Lindmark presenterade receptarieutbildning på distans omfattande 120 poäng, som ges av Linköpings universitet. Utbildningen har givits som campusundervisning sedan 2001 och de första studenterna har nått termin 4. Distansutbildningen genomförs i samarbete med Apoteksbolaget som ställer praktikplatser till förfogande. Man har ett omfattande samarbete med lärcenter i Hässleholm. De studerande som antagits kommer främst från södra Sverige. Verktyg för distansutbildningen är Blackboard och pedagogiken bygger huvudsakligen på problem-baserat lärande. Fysiska träffar hålls på lärcentrat och alla studerande måste minst en gång per vecka ge två kommentarer i diskussionsforum.

Vidare har studenterna obligatoriska uppgifter som skall redovisas skriftligt. Föreläsningar ges via videospelningar och "live". Vissa kliniska laborationer är obligatoriska och genomförs på campus. Examination sker genom kortsvarsfrågor samt via EDIT (Linköping) som användes för att presentera scenarier med olika aspekter av humanbiologi och människosyn.

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet och dess satsning inom vårdområdet

Göran Petersson Myndigheter för Sveriges nätuniversitet diskuterade mot bakgrund av den snabba kunskaps- och teknikutvecklingen behovet för livslångt lärande hos personal inom medicin, vård och omsorg. Detta behov sattes i relation till kraven från allmänheten om kvalitet och omsorg i vården. Faktorer som påverkar är också personalunderskott, överbelastad personal samt brist på praktikplatser.

Befolkningsutvecklingen är belastande för vård och omsorg i Sverige. Fler blir äldre och medborgarna skall ha rätt till god vård var de än bor. Göran Petersson framhöll att för effektiv utbildning

krävs att innehållet motsvarar behoven, att gemensam teknik användes i en rationell organisation präglad av samarbete. Vidare bör den pedagogik som användes baseras på en gemensam kunskapssyn präglad av aktivt lärande, dialog, reflektion och flexibilitet. Aktuella trender inom lärande i vård och omsorg är uppbyggnad av specialistnätverk, databaser för simulering och beslutsstöd.

Resurspersonernas och de studerandes kunskaper och kompetenser i IKT är avgörande för framgångsrikt lärande.

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet strävar efter att öka tillgänglighet och omfattning av IKT stödd distansutbildning inom högre utbildning i Sverige.

Vilka är problemen och hur ska de hanteras?

Inledning dag 2

Jens Schollin Prorektor vid Örebro universitet inledde andra dagen med beskrivning av Örebro universitet. Universitetet har ca 1200 anställda och en budget på ca 1 miljard. Universitetet har gått igenom en kraftfull utveckling och har år 2003 ca 13000 studerande. Utbildning i vårdvetenskap och omsorg är ett kärnområde inom de medicinska vetenskapområdet och har integrerats in i läkarutbildningens kliniska del. Man försöker idag stärka den kliniska forskningen och har budgeterat 70 miljoner för forskning och utveckling i det medicinska vetenskapsområdet.

Användarens situation och kvalitetskrav

Rolf Attström, Malmö Tandvårdshögskola presenterade aktuell forskning i nätbaserat lärande vid Tandvårdshögskolan. Virtuella klass- och seminarierum har utvärderats formativt och summativt av forskarstuderande nationellt och internationellt. Studierna tyder på att studenternas IKT kompetens är avgörande för hur väl distansundervisning fungerar. Vidare överskattar ofta studenter sin kompetens i IKT vilket leder till frustrationer och avhopp. Vid jämförelse mellan undervisning i traditionellt och virtuellt klassrum tyder resultaten på att lärarens tidsförbrukning är väsentligt större i det virtuella klassrummet och att läraren behöver vara mer aktiv i det virtuella klassrummet jämfört med insatsen i det traditionella. Andra kvalitetsfaktorer är att schemadisciplinen skall vara sträng.

Användning av olika tekniska resurser skall vara väl avvägd och anpassade till att hålla utbildningens innehåll i fokus. Internationella studier tyder på att lärande i traditionell utbildning och via distansutbildning är jämförbart. Fördelen med nätbaserat lärande är att det kan ske asynkront, självstyrt och i stort oberoende av plats och tid.

Benchmarkingstudier tyder på att studenternas viktigaste kvalitetskrav på distansundervisning är att

- Feedback från läraren är konstruktiv
- Säkerheten är hög i nätverket
- Email fungerar väl
- Tryckt material finns eller kan tryckas ut från Internet

En enkätundervisning bland ämnesföreträdare och avdelningsföreståndare vid Tandvårdshögskolan i Malmö tyder på att dessa beslutsfattare anser att kvaliteten i IT-stött lärande kan säkras genom

- Examination
- Kontinuerlig formativ utvärdering
- Peer review med förutbestämda kriterier
- Användartester
- Dialog med användarna
- Evidensbaserat material
- Rådgivande organ på institutionen

Möjligheter och begränsningar vid nätburen utbildning

Kerstin Reinholdsson, projektkoordinator, Umeå universitet, redovisade att det saknas ca 1500 sjuksköterskor i landet. Vi står inför stora pensionsavgångar. Man kan förutsäga en stor brist på specialistutbildade sköterskor. Det finns specialistutbildning inom omvårdnad 20 poäng, psykiatri 40 poäng, distriktssköterskeutbildning 50 poäng och barnsköterskeutbildning 40 poäng, och alla har svårt med rekryteringen till dessa utbildningar.

Försök har gjorts att alternera ansvaret för de olika utbildningarna mellan studieorterna. Hon ansåg att högskolor, universitet och landsting tillsammans borde bygga upp specialistutbildning av sjuksköterskor för att fylla aktuella vakanser. Länsarbetsnämnder och regionala kompetensråd behövs som samarbetspartners. Aktuella problem är brist på lärare, praktikplatser, utbildade handledare och lämplig teknik. Tex behövs simulerade praktikmoment i sjuksköterskeutbildning. Med omsorgsfull planering och genomförande ansåg Kerstin Reinholdsson att 1000 nya sjuksköterskor kan vara utbildade till 2008.

Sjuksköterskeutbildning med flexibel metodik

Gunvor Lövgren, Med Dr och lektor i omvårdnad, presenterade sjuksköterskeutbildning varierande mellan 40-120 poäng som delvis genomfördes som distansutbildning. Verktuget Ping-Pong från Uppsala användes vid distansundervisningen. Vidare användes

videokonferens och egenproducerat DVD material. Studenterna har egen bärbar dator med webb-kamera. Distansutbildningen genomfördes med 5 fysiska möten per 5 poäng. Pedagogisk metod är främst problembaserat lärande. Ett särskilt fokus är hälsofrågor i glesbygd. Gun Löfgren framhöll att brist på praktikplatser och lärare var stor. Tekniskt var den vanliga förekomsten av effektiva brandväggar på arbetsplatser inom vård ett problem för de distansstuderande. Studenterna i distanskurserna var betydligt äldre än studerande i campuskurser. En stor andel av de distansstuderande hade familj och barn. De uppger att studierna inte hade varit möjliga utan den frihet distansformen medför. En utbildningsplats kostar dock 500 000 SEK, vilket kan jämföras med 200 000 för motsvarande campusutbildning.

Handledare på nätet

Annika Lindberg universitetsadjunkt, redovisade specialisering av ögonsjuksköterskor vid Hälsohögskolan i Jönköping (Ögats mysterium 40 poäng). Den avslutande kliniska kursen (35 poäng) genomförs som distansutbildning via Internet. De studerande kontaktar själva klinik/enhetschef vid ögonmottagningar nära hemorten, som varierade från Falun till Malmö.

Handledarna inbjöds till information/introduktion under 2 dagar från 6 olika kliniker/praktikplatser angående kursens uppläggning och genomförande. Handledarprocessen behandlades särskilt vid introduktionen. Verktuget Ping-Pong användes för distansundervisningen av studenterna och för ett diskussionsforum handledarna emellan. Projektet strävar efter att finna formerna för samverkan mellan kliniska enheter och högskolan samt att utveckla den pedagogik som användes vid distansundervisningen. Annika Lindberg framhöll att erfarenheterna av nätundervisning från projektet kan användas inom andra områden av vård och omsorg.

Användning av kursmoduler

Mats Sjöquist professor i fysiologi, Uppsala universitet, presenterade ett magisterprogram i medicinsk vetenskap 60 poäng. Det rör sig om påbyggnadsutbildning i anatomi, fysiologi, farmakologi och

ett examensarbete. I första hand riktar det sig till sjuksköterske-, sjukgymnast- eller biomedicinska analytiker. Undervisningsmetodiken illustrerades genom kursen i Tillämpad fysiologi. Kursen har ett par intensivveckor i Uppsala med föreläsningar och laborationer.

Mats Sjöquist använde telefonseminarier och chat för veckovis kontakt med de studerande och för anvisning av resurser för lärande. Undervisningen innehåller frekventa delexaminationer (duggor) som feedback till de studerande.

Studenter utan grundläggande vårdutbildning kan få behörighet till magisterprogrammet genom en enskild kurs i Medicinsk introduktion omfattande 20 poäng. Denna kurs riktar sig till tekniker, ekonomer och andra i beslutfattande funktion skulle kunna ha hjälp av över- gripande kunskaper om människans funktion, uppbyggnad och sjukdomar. Den innehåller

- Medicinsk terminologi
- Kroppens uppbyggnad och funktioner såväl som
- Organens och vävnadernas organisation
- Samspel mellan olika organ och reglering av funktioner
- Vissa sjukdomars diagnostik och behandling

Undervisningsformerna är

- Självstudier efter anvisning
- Laborationer som görs i hemmet
- Chat med användning av verktyget Marratech
- Frekventa delexaminationer som feedback
- Verktyget Ping-Pong
- Diagnostiska prov
- Sluttentamen

Mats Sjöquist rekommenderade att moduler skapades av olika inlärningsobjekt som genom databasteknik gjordes tillgängliga för distansstuderande inom vård och omsorg. Då kan de studerande kombinera ihop kurser från olika lärosäten.

Arbetsterapiprogrammet

Cecilia Björklund från Luleå tekniska universitet.

Institutionen för Hälsovetenskap redovisade konvertering av traditionell utbildningen som arbetsterapeut till distansutbildning. Utbildning till arbetsterapeut har stor efterfrågan och det råder brist på denna yrkeskategori i landet. Arbetet med konverteringen gjordes med stöd av "Kompetensteam för flexibel utbildning på distans", en central resurs för pedagogik, metodik och teknik. Processen inleddes med produktion av undervisningsmaterial för nätförmedlat lärande och av marknadsföring (reklambyrå) av möjligheten att studera till arbetsterapeut på distans. Avsikten är att kunna utbilda ett stort antal studerande i större grupper.

Luleå tekniska universitet satsar starkt på nätbaserad flexibel utbildning. Vald plattform för distansundervisning är First Class (övergår till Classfrontier) med Marratech som ger möjlighet för videokonferens i god kvalite över Internet. Utbildningen kommer att innehålla fysiska träffar (en träff per 5 poäng) med jämna mellanrum samt samarbete med lärcentra i landet.

Lärlag kommer att bildas som resurs för de studerande. Vald pedagogisk modell bygger på problembaserat lärande. Från och med 2006 skall alla utbildningar vara lättillgängliga via internet och präglas av samarbete med omvärlden. Cecilia Björklund framhöll att det var viktigt att kunna följa varje students lärande och att skapa ett gott studieklimat.

Gruppdiskussioner

Detagarna fick tillfälle att diskutera två frågor i små grupper sammansatta med deltagare från olika lärosäten resp. olika programutbildningar:

1. Vilka behov och problem finns vid nätburen utbildning inom vårdområdet resp?
2. Förslag till åtgärder? Samverkan mellan lärosäten. Hur? Nätuniversitetets roll?

Diskussionerna sammanfattades vid två avrapporteringar som diskuterades i plenum. Av gruppdiskussionerna framgick att behov och problem vid nätburen utbildning inom medicin, vård och omsorg kan indelas i teknik, resurser och nätverk. De flesta konklusioner gällde lärarnas situationen vid lärosäten. De studerandes situation berördes endast perifert.

1. Vilka behov och problem finns vid nätburen utbildning inom vårdområdet?

Behov av Teknik:

- En gemensam internetplattform för samarbete mellan lärare och mellan lärare och studenter efterlystes. I nuläget finns ett stort antal olika verktyg för distansundervisning på universitet och högskolor.
- Ett virtuellt kontor hos nätuniversitet angavs som ett behov för kommunikation med nätuniversitet och dess tjänstemän.
- Flera deltagare hade erfarenhet av Marratech som plattform för distanslärande och uttalade sig mycket positivt om programmet. Problemet med Marratech är de höga kostnaderna för inköp och drift av verktyget.
- Det finns ett allmänt behov för teknikstöd.

Behov av resurser:

- Sökbar databas med resurspersoner inom distansutbildning, med beskrivningar av kompetenser inom forskning och undervisning.
- Databas med erfarenheter och initiativ inom distansutbildning.
- En gemensam ingångssida för att söka litteratur.

-
- Biblioteken föreslås tillhandahålla e-tidskrifter.
 - Mallar för juridiska frågor, utvärdering mm.
 - Checklista vid planering och genomförande av distansundervisning
 - System för kvalitetssäkring
 - Samling av handböcker och utbildningsmaterial för studenternas IKT-användande
 - Konsultstöd med journalsystem för lärarna

Behov av nätverk:

- Nätverk för klinisk utbildning databasdrivet och sökbart kopplat till databas med resurspersoner
- Nätverk för samordning av specialistutbildningar inom kliniska specialiteter
- Nätverk av team i olika yrkesgrupper sökbart
- Nätverk av teamarbete i olika yrkesgrupper inom vård och omsorg
- Nätverk av lärcentra, förteckning, databasdrivet
- Nätverk för samordning av grundutbildning, fördjupningskurser och magisterutbildning, databasdrivet, sökbart
- Nätverk för stöd till nätlärare se ovanstående
- Nätverk för forskning kring IKT

2. Förslag till åtgärder

- Samverkan mellan lärosäten
- Hur?
- Nätuniversitetets roll?

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet har en överordnad roll för utveckling av effektivt flexibelt lärande inom vård och omsorg. Genom ekonomiska stödåtgärder, politiska prioriteringar och ledarskap kan Sveriges nätuniversitet bli en samlande kraft inom nätburet lärande i Sverige. Initiativ bör därför tas från nätuniversitetet för att hantera ovanstående redovisade behov inom distansutbildning.

Nätuniversitetet kan bidra till:

- att stimulera nätverk för planering och utveckling av distansutbildningar mot olika yrkesgrupper och kompetenser.
- databasverktyg som tillåter att användaren själv lägger till informationer i basen.
- kompetensutveckling hos studenter och lärare i användning av IKT. Denna kompetensutveckling föreslås gå helt på distans och vara självstyrd. Genom att tillhandahålla en självinstruerande kurs i IKT kompetens kan nätuniversitetet bidra till en rationell och snabb kompetensutveckling hos både lärare och studenter. Eventuellt kan nätuniversitetet bidra till framtagning av en IKT handbok för studenter. Emellertid riskerar denna att snabbt bli föråldrad på grund av teknikutveckling.
- att begränsa antalet plattformar för distansundervisning. Plattformskonflikten är svår att hantera och försvårar samarbete mellan lärosäten. Varje lärosäte och lärare

gör sitt val och vill ha ägarskap över verktyget varför det kan bli en omöjlig uppgift att skapa enighet angående verktyg för distansundervisning. De funktioner som skall finnas i en plattform kan definieras och rekommenderas av nätuniversitetet.

- att mer avancerade läromedel (simuleringar, 3d etc) produceras
- att skapa förutsättningar för att sociala aspekter tas med vid distansundervisning
- att skapa ökad förståelse hos beslutsfattare vid universitet och högskolor för att flexibel utbildning är dyrare att starta upp än motsvarande campusutbildningar. De kräver också mer lärartid när kurserna är i drift. Strategier för användning av IKT i programutbildningar finns vid de flesta institutioner. I vilken utsträckning dessa strategier har resulterat i budget konsekvenser är inte känt. Den kurstid som avsätts för att träna studenternas datakunskaper skall ingå i kursplanen
- att ge stöd till lärare som verkar i distansutbildning
- att skapa förståelse för de problem som gör sig gällande vid utbildning av studerande från olika målgrupper
- att verka för ett samarbete mellan de olika lärosätenas supportavdelningar med målsättningen att få en 24-timmars täckning
- att ta initiativ till alla e-tidskrifter som finns på alla de lärosäten som samarbetar med Nätuniversitetet, blir tillgängliga för nätstudenterna, eftersom de inte har tillgång till fysiska bibliotek

- att få igång samordnade diskussioner om kostnadsansvar för Lärcentra
- att få igång en samverkan mellan lärosätena, så att kliniska kurser med för få antal sökanden, kan ges som distanskurser eventuellt med rullande huvudmannaskap
- att initiera en nationell samordning av kliniska praktikplatser och diskussioner om kostnadsansvar för dessa

Kommentar till gruppdiskussioner

Deltagarnas förslag till åtgärder för att stärka flexibel utbildning i Sverige fokuseras på tillgänglighet av kvalificerad teknik tex Marratech samt pedagogiska aspekter av distansutbildningen. Kostnaderna för teknik är höga och Myndigheten bör överväga vilka möjligheter som finns att centralt skapa resurser för IKT i landet. En utredning av hur andra länder i Europa har löst teknik frågan vid flexibelt lärande vore en fördel innan ett förslag läggs av Myndigheten. Genomförande och kvalitetssäkring ansågs som en angelägen uppgift för Myndigheten. Den av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet nyligen presenterade rapporten samt remissvaren från universitet och högskolor över kvalitetskriterier i flexibelt lärande bör noga följas upp och göras till huvudfråga vid kommande seminarium om Programutbildningar i vård och omsorg.

Uppbyggnad av nätverk är angeläget. Det föreslås att Myndigheten för Sveriges nätuniversitet tar initiativ till workshop vid vilket ovanstående nätverksinriktning behandlas. Högskolor skall själva ställa förslag om nätverksinriktning och deltagande personer institutioner. Myndigheten för Sveriges nätuniversitet föreslås svara för teknik och regelbunden uppföljning. En utredning av vilka behov och möjligheter som finns för nätverksbyggande bör genomföras.

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet har som arbetsuppgifter bl a att bidra till att studenter och lärare har nödvändig kompetens

för att utnyttja IKT rationellt för undervisning och studier. De studerandes situation och kompetenser berördes endast perifert under seminariet. Eftersom studentens situation är i centrum vid flexibelt lärande vore det angeläget med ett seminarium som behandlade de studerandes faktiska möjligheter att använda IKT för sitt lärande. Sannolikt behöver man genomföra dessa seminarier lokalt vid högskolorna och söka få ett större antal studerande till att delta. I seminarierna bör också lärare med erfarenhet från distansutbildning delta.

Utvärdering av Nätburna programutbildningar i Örebro 21-22 maj 2003

Vad gav dig mötesdagarna?

Kommentar	Antal
Jättemycket, bra möte o fantastiska och lärorika dagar	1
Kontakter	16
Kunskaper	4
Nya idéer/tips	13
Givande överblick av/ information om denna verksamhet	2
Erfarenhetsutbyte	5
Inspiration	9
Gruppkänsla för ett gemensamt arbete inom "nätet"	2
Känsla av stöd	1
Bekräftelse på att ni har gemensamma fråge- ställningar o problem	1
Information och hjälp	1

Vad ville du skulle ha varit annorlunda?

Kommentar	Antal
Ingenting	17

Färre antal presentationer så att det funnits tid för frågor och diskussion efter varje presentation.	4

Fler gruppdiskussioner (den här träffen visar att vi behöver träffas ofta)	5

Rätt många talare var gröna på området, samtidigt vill man inte bara höra de gamla stötarna, lite större andel folk med några års erfarenhet. Använda moderna kommunikationsmedel för att starta upp diskussionen innan vi träffas	1

Tag med material, dokument goda exempel	1

Viss begreppsförvirring	1

Att se olika LMS	1

Hur bedömer du följande på en skala 1-4 :
(1 är lägst och 4 högst)

Område	1	2	3	4
Helhetsintryck			5	25
Organisation			1	28
Presentationer			12	18
Gruppdiskussioner	2	2	5	20

Vad önskar du av Nätuniversitetet i framtiden?

- Att få bli inspirerad och få idéer för det egna arbetet
- Jag kommer att höra av mig för att få råd och stöd för att bygga upp kurser i audiologi.
- Samarbete/stöd och samtalspartner önskas. *7 deltagare*
- Mer sådana här träffar inom hälsa och sjukvård. *9 deltagare*
- Att det utformades en lista över de personer som finns med i detta samarbete och vad de arbetar med vad gäller nätburen undervisning.
- Upprätta en bank med olika material, kurser etc. som redan finns utarbetade idag för att kunna ta del av detta. *4 deltagare*
- Samarbete över universitetsgränserna vad gäller olika utbildningar för att t.ex. kunna starta upp utbildningar när det är ett fåtal sökande över landet. *2 deltagare*
- Organisera träffar för lärare i nätbaserade kurser.
2 deltagare
- Verka för samarbete mellan de som bedriver nätkurser
2 deltagare

-
- Stöd i nätarbetet för kursutveckling både innehåll men också pedagogiska former.
 - Sammanställning av mötesinnehållet i våra möten
 - Länktips
 - Problembank med dialog
 - Diskussionsforum
 - En aktiv part som kan katalysera samarbete och metodutveckling, men också verka för en ökad förståelse från campuslärare för distansutbildningens villkor.
 - Vore bra om det fanns någon samordning av tentamina.
 - Vi som ansvarar för lärcentra vore tacksamma om det gick att samordna, så vi får flera studenter/gång istället för en och en, flera helger.

Övriga kommentarer:

- Tack för givande och trevliga dagar i Örebro, otroligt bra konferens.
- Konferensen i sin helhet hade en personlig prägel och hade ett tillåtande klimat, ser fram emot nästa konferens.
- Jättebra initiativ till detta möte.
- Nätuniversitetet skall ta initiativet till en revision av hur dess medel har förvaltats ute på lärosätena.
- Att också involvera ledning på lärosätet då känslan är att inga problem har organisatorisk bakgrund.
- Lägg dessa träffar mer centralt - Stockholm
- Tusen tack!

Kommentar till utvärderingen

Utvärderingen visar klart att vårdseminariet i den form som användes i Örebro fyllde ett stort behov hos lärare och administratörer som är verksamma i flexibel utbildning. Tydligast kommer detta fram genom den frekventa användningen av ordet samarbete i de mer personliga kommentarerna till upplevelser under seminariet. Vidare upplever många att möjligheterna till ökade kontakter samt exponering till nya ideer/tips som särskilt värdefulla konsekvenser av seminariet.

Helhetsintryck, organisation, presentationer och gruppdiskussioner får genomgående positiva bedömningar. Gruppdiskussionerna upplevs av ett fåtal som mindre givande. Sannolikt bör de som tjänstgör som ordförande i grupperna ges bättre information om förväntat resultat av gruppens arbete för att kunna stimulera deltagarna till engagement och ökat utbyte av gruppdiskussion.

Adresser på Internet med relation till flexibelt lärande

<http://www.ihep.com/Pubs/PDF/Quality.pdf>

Quality On the Line: Benchmarks for Success in Internet-Based Distance Education

<http://www.ihep.com/Pubs/PDF/Difference.pdf>

What's the Difference? A Review of Contemporary Research on the Effectiveness of Distance Learning in Higher Education

<http://www.dfes.gov.uk/elearningstrategy/strategy.stm>

The UK Government (Department for Education and Skills) has just produced a Consultation Document entitled "Towards a Unified eLearning Strategy". Professor Diana Laurillard presented the paper at 'Innovations in Education' Fayre at King's on July 16th 2003.

Deltagarförteckning

Efternamn	Förnamn	Lärosäte/org
Andersson	Eva	Göteborgs universitet
Attström	Rolf	Malmö högskola
Balknäs	Ulla	Sahlgrenska Akad Gbg univ
Berglund	Margareta	Lunds universitet
Björklund	Cecilia	Luleå tekniska universitet
Blomberg	Karin	Örebro universitet
Boström	Barbro	Högskolan i Halmstad
Brolund-Johnsson	Eva	Örebro universitet
Burman	Lena	Utvecklingscentrum Gagnef
Bäckström	Britt	Mitthögskolan
Bötrius	Lars-Erik	Linköpings univ, Hälsouniv
Czigler	Peter	Örebro universitet
Domfors	Lisbeth	Örebro universitet
Ehnfors	Margareta	Örebro universitet
Ekdahl	Monica	Karolinska institutet
Eliasson	Margareta	Högskolan i Skövde
Engström	Ann-Britth	Högskolan i Trollhättan/Uddevalla
Flock Andersson	Ingegerd	Örebro universitet
Folkesson	Agneta	Högskolan Kristianstad
Gamstedt	Ebba	Örebro universitet
Gillsjö	Catharina	Högskolan i Skövde
Gustafson	Laila	Högskolan i Kalmar
Götlind	Birgit	Örebro universitet
Hansson	Birgitta	Örebro universitet
Henningson	Agneta	Malmö högskola
Hillström	Marianne	Högskolan i Gävle
James	Inger	Örebro universitet
Joakimson	Daga	Hälsöhögskolan

Efternamn	Förnamn	Lärosäte/org
Jobs	Magnus	Högskolan Dalarna
Johansson	Karin	Karlstads universitet
Johansson	Göran	Socialstyrelsen
Jonsson	Solveig	Karolinska institutet
Kainz	Gisela	Högskolan i Skövde
Karlsson	Lisbeth	Malmö högskola
Knutsdotter-Kahtan	Agnete	Högskolan i Skövde
Lindberg	Annika	Högskolan i Jönköping
Lindmark	Kejrstin	Linköpings universitet
Lindström	Åsa	Luleå tekniska universitet
Lundgren	Eva-Lisa	Karolinska institutet
Lundström	Asta	Karlstads universitet
Löfmark	Anna	Högskolan i Gävle
Lövgren	Gunvor	Umeå universitet
Nerpin	Elisabet	Högskolan Dalarna
Odelberg-Johnson	Clary	Örebro universitet
Olsson	Kristina	Örebro universitet
Persson	Anne-Christine	Linköpings universitet
Petersson	Göran	Sveriges nätuniversitet
Pettersson	Mona	Uppsala universitet
Piehl Aulin	Karin	Örebro universitet
Rehnsfeldt	Arne	Blekinge tekniska högskola
Reinholdsson	Kerstin	Umeå universitet
Sahlberg Blom	Eva	Örebro universitet
Sandblom	Lars	Örebro universitet
Schollin	Jens	Örebro universitet
Sjöquist	Mats	Uppsala univ, med fak
Tiedtke	Christoph	Högskola i Kalmar
Westling Sjöström	Inga-Lena	Mitthögskolan
Wideheim	Ann-Kristin	Örebro universitet
Widerlund	Lena	Luleå tekniska universitet
Wählin-Larsson	Britta	Högskolan Dalarna

NÄTUNIVERSITETET